

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM) (U 57/2021 vp): Ympäristövaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 4/2022 vp - U 57/2021 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Ilari Valjus, valtiovarainministeriö
- ympäristöneuvos Outi Honkatukia, ympäristöministeriö

Viitetiedot

Asiasta on annettu seuraava lausunto: YmVL 30/2021 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

U-jatkokirjelmän tarkoituksena on täydentää kirjelmässä U 57/2021 vp esitettyä valtioneuvoston kantaa ECOFIN:issä 15.3. tapahtuvaa yleisnäkemyksäsitelyä varten.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kannat komission hiilirajamekanismiehdotukseen on esitetty valtioneuvoston kirjelmässä U 57/2021 vp.

Valtioneuvosto täydentää U57/2021 vp kirjelmän kantoja seuraavasti:

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2022 vp

Valtioneuvosto arvioi tähän mennessä saatujen lisätietojen perusteella sekä tehtyjen lisäselvitysten pohjalta, että hiilirajamekanismi komission ehdottamassa laajuudessa on hiilivuodon ehkäisykeinona EU:n päästökaupan päästöoikeuksien ilmaisjakoa paremmin yhteen sovitettavissa EU:n ilmastotavoitteiden kanssa pitkällä aikavälillä. Valtioneuvosto kuitenkin korostaa, että hiilirajamekanismin ollessa kokonaan uusi EU-mekanismi sen toimivuus suhteessa päästöoikeuksien ilmaisjakoon riippuu lopulta hiilirajamekanismin käytännön toimeenpanossa onnistumisesta.

Valtioneuvosto katsoo, että tarkempi arviointi hiilirajamekanismin toimivuudesta suhteessa päästöoikeuksien ilmaisjakoon edellyttää tarkempaa käsitystä siitä, miten EU:n päästökauppajärjestelmän päästöoikeuksien ilmaisjakoa uudistettaisiin hiilirajamekanismin kohteeksi tulevien toimialojen laitosten osalta. Nämä kysymykset käsitellään osana EU:n päästökauppajärjestelmää koskevien ehdotusten neuvotteluja. Tästä syystä valtioneuvosto korostaakin 55-valmiuspaketin eri osien yhteisvaikutusten merkitystä arvioitaessa 55-valmiuspaketin vaikutuksia hiilivuotoon.

Tämän lisäksi valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komissio antaisi mahdollisimman pian lisätietoja ehdotuksen täytäntöönpanosäädösten ja delegoitujen säädösten keskeisistä sisällöistä, kuten muun muassa tuotteiden päästösisällön laskentasäännöistä, jotka vaikuttavat myös mekanismin toimivuuteen hiilivuodon ehkäisykeinona. Valtioneuvosto korostaa täytäntöönpano- ja delegoitujen säädösten tarkkarajaisuutta ja sitä, että on huolehdittava, ettei tällaisten sääntöjen piiriin tule lainsäädäntövaltaa, jolla on tosiasiallisesti mahdollisuus vaikuttaa normaalin lainsäädäntöprosessin piiriin kuuluviin asioihin.

Tarkasteltaessa keinoja kompensoida tai lieventää EU:n ulkopuolelle suuntautuvalla viennillä hiilirajamekanismista koituvia mahdollisia kielteisiä kilpailukykyvaikutuksia valtioneuvosto katsoo, että komission tulisi tarkastella sellaisia vaihtoehtoja, joihin ei liity uhkaa hiilirajamekanismin WTO-yhdenmukaisuuden vaarantumisesta. Tällaisen ratkaisun tulisi olla EU-tasoinen ja torjua hiilivuotoriskiä niiden toimijoiden osalta, joita hiilirajamekanismin vaikutukset koskevat. Valtioneuvosto myös katsoo, että hiilirajamekanismin kohteena olevia tuotteita välituotteina käyttäville yrityksille aikaansaamista kilpailukykyvaikutuksista ja EU-vientiin liittyvistä kysymyksistä tarvitaan lisätietoja neuvottelujen kuluessa.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti hiilirajamekanismin sertifiointijärjestelmän käyttöönottoon ja EU:n päästöoikeuksien ilmaisjaosta luopumiseen liittyvän siirtymäkauden pituuden eriyttämiseen sektoreittain hiilirajamekanismin kohteeksi tulevilla sektoreilla edellyttäen, että eriyttäminen kasvattaa hiilivuodon torjunnan tehokkuutta ja voidaan toteuttaa hallinnollisesti riittävän yksinkertaisella tavalla. Sementin kohdalla päästöoikeuksien ilmaisjaosta luopumisen siirtymäaika olisi perusteltua pitää komission esittämää lyhyempänä. Osalle sektoreista päästöoikeuksien ilmaisjaosta luopumisen siirtymäaikoja on perusteltua tarkastella huolella, etenkin ottaen huomioon viennin hiilivuotoriskiin liittyvät epävarmuudet. Siirtymäkauden pituus ja siirtymäkauden eriyttäminen tuotteittain kuuluvat 55-valmiuspakettiin sisältyvän päästökauppadirektiiviä koskevan uudistuksen piiriin, joten valtioneuvosto tarkentaa kantaansa siirtymäajoista päästökauppadirektiiviä koskevan uudistuksen jatkokäsittelyn yhteydessä.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että ehdotukseen kytkeytyvien useiden keskeisten kysymysten, kuten hiilirajamekanismin sisältyvien sektoreiden päästöoikeuksien ilmaisjaon EU:n päästökauppajärjestelmässä, mekanismin tulojen kohdentamisen EU:n uusiksi omiksi varoiksi ja

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2022 vp

mahdollisen vientikompensoitioratkaisun, valmistelu ja päätöksenteko tapahtuvat muussa kuin hiilirajamekanismiehdotuksen käsittelyn yhteydessä.

Valtioneuvosto katsoo, että hiilirajamekanismin hallinnointiin ja toimeenpanoon liittyvät viranomaistehtävät tulisi lähtökohtaisesti keskittää EU-tasolle, sillä tehtävien hoitaminen EU-tasolla on tehokkaampaa ja edistää hiilirajamekanismin yhdenmukaista toimeenpanoa EU:ssa. Asetuksessa säädettävien tulliviranomaistehtävien lisäksi yksittäisiä toimeenpanotehtäviä, kuten esimerkiksi asetukseen liittyvät lupahallintotehtävät, voitaisiin antaa kansallisten viranomaisten hoidettavaksi, jos se on tarkoituksenmukaista ja hallinnollisesti tehokasta. Lisäksi valtioneuvosto tukee automaatiota ja reaaliaikaisuutta lisäävien ja siten hallinnollista taakkaa vähentävien toimeenpanoratkaisujen löytämistä hiilirajamekanismin hallinnointiin ja toimeenpanoon. Valtioneuvosto myös korostaa komission keskeistä roolia mekanismin yhdenmukaisen toimeenpanon varmistamisessa EU-alueella.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että kansallisille toimeenpanovalmisteluille jäävä aika ennen asetuksen aiottua voimaantuloa vuoden 2023 alussa on jäämässä erittäin lyhyeksi useiden toimeenpanovalmistelujen kannalta keskeisten kysymysten ja yksityiskohtien ollessa vielä epäselviä. Valtioneuvosto katsoo, että toimeenpanolle jäljellä olevan ajan riittävyyttä tulee arvioida neuvottelujen kuluessa, ja mikäli aika ei arvion perusteella ole riittävä, tulisi asetuksen voimaantuloa myöhentää.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komissio arvioi hiilirajamekanismijärjestelmän toimivuutta säännöllisissä välitarkasteluissa ja tekee tarvittaessa niiden pohjalta ehdotuksia järjestelmän toimivuuden parantamiseksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta viitaten aikaisempaan lausuntoonsa YmVL 30/2021 vp ja yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää hiilirajamekanismia lähtökohtaisesti tärkeänä mekanismina ilmastopolitiikan vahvistamiseksi kolmansissa valtioissa ja hiilivuodon ehkäisemiseksi. Mekanismin tulisi eräänlaisena hiilitullina luoda globaaleja kannustimia vähäpäästöiseen tuotantoon ja hiilen hinnoitteluun esimerkiksi verotuksen tai päästökaupan avulla. Valiokunta toteaa, että aikaisempi kritiikki siitä, että mekanismi muuttaisi sähköntuonnin Venäjältä kannattamattomaksi, on Venäjän hyökkäyssodan johdosta menettänyt merkityksensä.

Aikaisemmin lausuttuun viitaten on tärkeää muistaa, että hiilirajamekanismi on osa 55-valmiuspakettia ja useiden samansuuntaisten ehdotusten yhteisvaikutusten tunnistaminen on tärkeää. Vastaavasti päästöoikeuksien ilmaisjaosta tulee luopua mekanismin mukaisten tuontituotteiden EU-valmistuksen osalta samalla tahdilla kuin mekanismi otetaan käyttöön. Siirtymäajoista päätetään muussa kuin mekanismia koskevan päätöksenteon yhteydessä, mutta valiokunta korostaa edelleen, että kymmenen vuoden siirtymäaika vaikuttaa pitkältä. Sementin lisäksi olisi hyvä selvittää muita mahdollisuuksia ottaa mekanismi ehdotettua nopeammin käyttöön.

Myös päätöksenteko mekanismista saatavien tulojen kohdentamisesta EU:n uusiksi omiksi varoiksi tapahtuisi muussa kuin hiilirajamekanismia koskevan päätöksenteon yhteydessä. Valio-

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2022 vp

kunta pitää tästä huolimatta tärkeänä viestiä siitä, että tuloilla on edistettävä vihreää siirtymää ja ilmastotoimia.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 10.3.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Hanna Huttunen kesk
varajäsen Jouni Kotiaho ps
varajäsen Sari Multala kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan lausunto YmVL 11/2022 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Euroopan komissio antoi 14.7.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista. Hiilirajamekanismiehdotus on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja siihen sisältyvää ilmastopoliittista Fit for 55 -lainsäädäntökokonaisuutta. Hiilirajamekanismi olisi uudenlainen väline EU:n ilmastopoliittikan työkalupaketissa. Sen avulla tietyille EU:n ulkopuolelta tuleville tuotteille asetetaan samanlainen maksu kuin kohdistuu EU:ssa valmistettuihin vastaaviin tuotteisiin EU:n päästövähennystavoitteiden toimeenpanon seurauksena. EU-tuonti-tuotteiden hinnat heijastaisivat nykyistä paremmin niiden hiilisisältöä kannustaen ulkomaisia valmistajia ja EU-alueen tuojia vähentämään päästöjään.

Hiljakkoin esitelty EU:n energia- ja ilmastopaketti on keskeisessä roolissa siinä, millaisessa toimintaympäristössä yritykset tulevat jatkossa toimimaan. Kyseessä ei siis ole mitenkään vähäpätöinen asia, sillä sen pitäisi tuottaa toimintaympäristö, jossa samaan aikaan sekä vähennetään päästöjä että mahdollistetaan EU:ssa toimivan teollisuuden toimintaedellytykset, teollisuus kun on niin EU:n kuin Suomen talouksien selkäranka.

Ensinnäkin Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kiinnittää huomiota siihen, että komission ehdotus siirtäisi toimi- ja täytäntöönpanovaltaa edelleen komissiolle tavalla, joka on merkittävä hiilirajamekanismin arvioinnin kannalta. Mekanismin vaikutukset toki riippuvat pitkälti sen käytännön toimeenpanosta ja muiden maiden reaktioista. Kuitenkin nykytilanteessa tiedot monelta osin ovat hyvin puutteellisia. Tämä ei edistä selkeyttä ja vakautta sääntely- ja toimintaympäristössä, jota kotimainen teollisuutemme kaipaa ja tarvitsee.

Niin ikään valiokuntaryhmämme haluaa muistuttaa siitä, että suomalaisen vientiteollisuuden kilpailuasemaan vaikuttaa eniten juuri päästöoikeuksien hinnan muutos. Suuri vaikutus on epäsuorilla kustannuksilla eli päästöoikeuksien hinnan siirtymisellä sähkön hintaan. Suomalaisen prosessiteollisuuden päästöt ovat pienempiä kuin Euroopassa keskimäärin, mutta meillä sähköintensiivisyys on puolestaan korkeampi. Tämän seurauksena korkeampi päästöoikeuden hinta nostaa suomalaisen teollisuuden kustannuksia enemmän kuin eurooppalaisten kilpailijoiden. Tämä taas heikentää teollisuuden kannattavuutta ja yritysten kykyä investoida puhtaaseen teknologiaan, etenkin jos on uskominen U-kirjelmän sisältämään arvioon, jonka mukaan hiilirajamekanismi tekisi sähköntuonnin Venäjältä todennäköisesti kannattamattomaksi, mikä edelleen nostaisi sähkön hintaa Suomessa.

Samaten olemme valiokuntaryhmänä huolissamme kasvavasta hallinnosta. Nimittäin toteutetaan hiilirajamekanismin hallinto edellyttää kansallisesti resursointia sekä uutta kansallista lainsäädäntöä. Mekanismin täytäntöönpanoon liittyvien viranomaistehtävien osalta huomiota tulee kiinnittää tarkoituksenmukaiseen ja tehokkaaseen tehtävienjakoon kansallisten ja EU-tason viranomaisten välillä.

**Valiokunnan lausunto YmVL 11/2022 vp
Eriävä mielipide**

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 10.3.2022

Petri Huru ps
Jouni Kotiaho ps